Veen-boers Praetjen/

Tusschen drie Gebuyren

kees, Iaep en Syme,

Gehouden te Stomp-wijck, in't Baggeren van haren Turf:

Raeckende den tegenwoordigen Staet der Vereenighde Nederlandtse Provintien/ende 't Parlement van Engelandt.

Het Bagg'ren leyt

voor 't Vaderlant.



nu aen een kant,

Ick draeg het Swaert

Gedruckt tot Leyden/ by Iacob Ians'z op de Haarlem-straat/ 1652.

4060

Veen-Boers Praetjen,

Gehouden tusschen drie gebuyren Kees, Iaep, en Syme, raeckende den jegenwoordigen Staet vande Vereenichde Nederlantse Provintien, ende het Parlement van Engeland.

Kees.

GOeden morghen Iaep-buyr/ dus vroegh inde weer/ jy bruyter de Butter uyt/ jy sulje by-gort in een jaer rijck Baggeren.

Iaep. Ja rijck Baggeren/ wy moghen wel wercken en broeten/ ick heb een Wijf met 9 Kinderen/ en daer hoort al vry wat toe/ maer Kees-baer, seght my eens/ hebje in lang niet in Stee geweest/ wat seytmen al van Engeland/ sal 't Vrede of Oorlog zijn?

Kees. 'k Was gisteren te Rotterdam en ick hoorde daer heel quade tyding/ datter al verscheyde Haring-Buyssen waren ghenomen ende oock al verscheyde in waren gekomen/ door vreese vande Engelse Dieven genomen te worden/ ja dat meer is sy nemen al wat haer maer voor komt/ ja sy hebben nu korteling noch genomen een Schip van Middelburg met veerthien Stucken Geschuts en noch een van Rotterdam/ geladen met Koorn/ ende noch 27 Coopvaerdy Schepen/ ende noch 3 kloecke Oorlog Schepen/genaemt Emilia en Middelburg van Amsterdam/ gemonteert het eene met 38 Stucken meest Metale/ het andere met 28 Stucken; en den Hasewint van Vlissinge/mede met 28 Stucken/ ende dit laten de Heeren alsoo heen gaen/ dat onse Prins leefde ten souder soo niet gaen/ maer het schijnt dat de Staten al siende blint zijn/ en niet en dencken alsser so menig beroyt Koopman gemaeckt wort/dattet ons heele Landt qualijck gaet/ en aende Engelse maer het Swaert geven/ om ons de keel af te steecken/ ja sy hebben/ (soo ick gehoort heb van onsen Brouwer) ons al over de 200 Tonnen Gouts so in Schepen/ Coopmanschap en anders af genomen/ waer by sy met ons eygen gelt wel 2 jaer teghen ons kunnen Oorlogen/ ja mijn dunckt dat sy hier in ons Veen waren wy souwense met Turve doot goye/ en steeckense metter Kop inde Bagger/ die Engelse Dogge alsse zijn;

Iaep. Wel Kees-buer wat benje oock een haestighe vent als ghy begint/ ghy hoort van die Luyde so qualijck niet te spreecken/ ghy moet dencken datse van onse Religie zijn/ en datse ons ten tijde doen wy in Oorlog waren met den Koning van Spangien/ al vry hebben geassisteert met volck en gelt/ ick heb ghelesen inde Kronijck datse ons in 't Jaer 1585 hebbe geassisteert met 5000 te voet en 1000 Ruyters/en die gestadigh onderhouden ende betaelt/ ende daerenboven noch een vande

beste

beste Generale van heur Landt/ ons gegeven/ te weten den Graef van Licester/ wat meent ghy Kees datmen alsulcke luyden die ons Landt so veel goets hebben ghedaen / niet wat behoort in te willighen/ ende voor haer de Vlagge strijcken?

Kees. By-gort Iaep dat wy sulcke goe Vrienden niet en waren ick bruydenje voorje Kop / wat Duyvel meenje/ wilje sulcke eer-vergete Schelmen voor-staen? dat jy spreeckt van haer Religie/ seght my eens wat voor Religie hebbense/datse eenighe vreese Gods hadden sy souden sulcke Schelmery niet plegen alsse nu doen / de Religie die sy hebbe is maer een geveynsde snootheyt/ ja daar syn een deel Puriteynen/ Brunisten / Independenten / Mennisten / ja een deel God-loose Socinianen/ ja ick weet niet wat voor volck daer niet al is / ja ick heb ghehoort dat daer is een Schelmsen Mr. Pieter (dewelcke voor desen alhier in Hollant Engels Predikant is geweest) die (so my voor waerheyt verhaelt is) het alder-grouwelijcxste feyt heeft begaen / in 't Onthalsen vanden Alder-Opregsten Koning Karel den I. Koning van Engeland/ Schotland/ en Yrland/ dewelcke God en den Duyvel heeft gedient/ te weten/ doen sy den onrechtveerdigen Oorlog voerden/ tegen Karel den II. wettelijcke Successeur van dat bloedige Engelse Rijck/ ten tijde doen haer Wettigen Successeur Carel den II. met een machtig Leger uyt Schotlandt in Engeland viel/ doen wast dat desen fijnen Priester aen nam de qualite van Colonel / ende so wanneer hy na de Kerck ging om te Prediken/ had hy den Degen op sy/ voor de kerck komende/ dede den Degen af / ende gaf die in hande van sijn knecht / ter tijt toe / dat hy sijn Predick-Ampt volbracht hadde / ende hing die dan weder aen / wat dunckt u Iaep, is dat God en den Duyvel niet gedient/ die in soo een onrechtveerdigen Oorlog het wereldlijcke Swaert aenvaert?

Ende dat ghy wilt segghen datse ons soo veel Assistentie hebben ghedaen / teghen den Coning van Spangien / ick berst van Spijt als ick daer maer om denck. Dat ghy seyde dat het de noyt-volprese Huyse van Stuart hadde gedaen / dan sou ickje gelijck geven/ want ten tijde doen Coningin Elisabeth in 't Jaer 1585 ons Assisteerde met 5000 Voet-Volck/ en 1000 te Paert waer by wy haer tot onderpant gaven den Briel en Vlissinge/ getuyghen ons de Historie en gheven ons klare kenteeckenen in wat voor een soberen Staet ons Land doen gestelt was/ so behoorden wy Hollanders haer Nakomelinghen Carel den I. Coning van groot Britangien/ doen hy in noot was mede geassisteert hebben/ dan soude ons dese Godloose Staerten so veel schade niet gedaen hebben/ maer men liet dat so heen gaen/ ja dede die van 't Parlement al stilswijgende assistentie / ja Iaep buyr ick sal jou noch meer verhalen/ so my nu korteling voor de waerheyt is geseyt van een goet vrint / want het hier niemant hoort/ als datter eenige van onse Heeren/om reden wil/ (dewijl den een nu korteling is gestorven) sal ick die niet noemen / aen 't Parlement ettelijcke Tonnen Gouts op Renten souden gedaen hebben teghen 10 ten hondert/ ende dat dat de reden is dat dese handeling sonder yets

uyt te rechten soo lang gheduyrt heeft/ door dien sy garen soude haer gelt eerst weder ghehad hebben/ eer wy met haer in Oorlogh vervielen/ welwetende sulx geschiede/ alsdan daer weynig aparentie toe te wesen; maer niet denckende op de groote schade der Koopmans doort nemen van soo menig schip/ maer alleenlijck meer siende op haer particulieren intrest/ al soude het geheele Landt verloren gaen.

Ende wat belangt het strijcken vande Vlaggen/ is een kleyne questie/ maer wat behoeven onse Staten haer te submitteren onder dese nieuwe Meesters/ wy die ons vry hebben ghevochten/ teghens den machtigsten Potentaet van Europa/ sullen nu komen bidden en smeecken dese nieuwe ghepretendeerde Republijq/ voor my Jaep buer/ ick wil liever mijn goet en bloet ten dienste van ons Vaderland gheven / als dat wy onder het Engelse jock soude leven/ het soude ons veel swaerder valle/ alst onse Voor-ouders is ghevalle / ten tijde van Duc d'Alba; het is waer dat wy ten tijden doen Karel den I. Regeerden / onse Vlagge tot sijnder eer hebbe ghestreecken / maer wat behoeven wij't voor dese Hoogmoedighe Staerte te doen/ dewelcke soo Barbaris met haren Koninck hebben gehandelt/indien wij't voor haren Koning hebben gedaen/wy en sijn't niet ghehouden voor haer te doen/ ende indien sy pretendeeren een republijq te sijn/ wy die ons na 70 Jaren Oorlog hebben vrij-ghevochten/ waer van ons de Vrede een klaer ken-teechen is/alwaer ons den Koninck van Spangien erkent voor een vrye Republijq / ende afstant doet van alle pretentien op dese Landen/laeten sy ons alsulcke bewijs-reden brenghen van haren Wettighen Souvereyn en Koninck / Karel den II. dat hy mede afstant doet van alle pretentien op Engeland / ende haer erkent voor een vrije Republijq / soo sullen wy haer erkennen voor 't ghene sy weerdigh zijn/ maer soo langh sy sulx niet toonen/kunnen wy met reputatie voor haer niet strijcken/ met geen recht haer erkennen voor een Republijq / maer voor Moorders van haer Koninck / gheweldigers van Enghelland/ ende voor trouloose Meyn-eedigen / welckers hoofde noch sal sweete van droppelen bloets / ende meenigh duysent Ziele welcke wraek over dit ghespuys roepen/ aen den Hemel / doch laeten wij't blijven soo't is/ginder komt Sijme- buer aengeroept laeten wy hem vraghen of hy yets nieus heeft.

Syme. Goede morghe Buerluy/ dus vroeg inden arbeyt ?

Iaep. Ja arrebeyt dit is noch myn eerste praem die 'k bagger/want Kees-buer en ick die praeten vast hoe't met ons en den Engels-man sal aflopen/ of wy Vrede of Oorlogh sullen hebben / want het is al een heet hang yser aen te gaen/met sijn Nabuyren in Oorlog te treden/want ondertussen gaet de koop-handel niet voort/ 't welck de oorsaeck soude zijn/ van de ruijn van ons Land / en ick hoor dat de Engelse met een starcke Vloot Scheepen in Zee zijn / en onsen Admirael al ghenoegh te doen sullen gheven / want de Engelse me al gauwe Zee-luy sijn / maer seght ons buerman/ hebt gy yet nieus soo deelt ons wat mee ?

Syme. Ick heb gisteren te Delft gheweest / en heb daer hooren verhalen

halen/ dat onse Ambassadeurs uyt Engeland sijn gearriveert/ en aldaer deur sijn ghetrocken na den Haegh / het welck geen goet teecken is van Vrede / maer van Oorlogh ; wat tijdingh sy mede sullen brenghen/ sal den tijt leeren/ ick vertrou sy so welkom sullen wesen/ als den eersten/ dag inde vaste.

Iaep. Ja lieve Syme Buer/ ons Land hangt aen een syen draet/ ick vrees dat ons wat meer op den hals sal komen als Engeland / so my Kees buer onderrecht heeft / soo en behoorden de Staten soo langh niet ghewacht te hebben met den Oorlogh/ teghen Engeland / maer behoorden doen d' Engelse brieven van Represalie uyt gaven / de selfde mede uyt gegeven te hebben/ daer sou menig Koopman geweest zyn die Schepen sou uytgerust hebben tegen sulcke baet-soekende Menschen/ dan sou het eene swaert het ander inde schede doen blijven hebben.

Kees. Daer hebje gelijck in Iaep-buer, maer 'tis nu te laet/ alst kalf verdroncken is/ dan salmen gaen de put vullen/ maer laeten wy noch op ons hoeden wesen/ en God bidden dat hy onsen Admirael wil by staen. Maer seght mijn eens wat daden hebben de Engelse opt ter Zee gedaen/ als den armen Coopvaerdij man te nemen/ daer sy maer schijte-broecke sijn/ als sy een Oorlogs-man teghen hebben / 'twelck men heeft ghesien doen onsen Admirael Tromp haren Amirael Blaek soo te gast nooden dat hy wel 50 dooden hadde / doen wist den Engels-man niet waer hy blijven sou. Doen onsen Admirael haren Admirael vraeghde waerom hy nu niet en schoot of hy geen kruyt en hadde? Den Engelsen Admirael liet het onghemerckt heen gaen/ en deynsde al soetjens af / en schoot niet een schoot meer/ waer op het bootsvolck van onsen Admirael riepen/ jou jou sy durven niet. Ick heb nu kortelingh een Vissers Praetjen ghelesen/ waer in sy onsen Admirael grootelijx blameren/ en segghen / dat Tromp self al bevreest is voor sijn gat, en niet en durft Enteren, maer slechs schutgevaert soeckt te houden. Seecker sulcke Narre-koppe waer beter dat sy haer pen in een dreck staken / als sulcke Patriotten van ons Land te schenden/ Tromps daden sijn al de werelt bekent / hoe Couragieuslijck hy voor ons Land heeft ghestreden/ soo voor Mardijck/ als in't aentasten vande Spaense Vloot/ voorwaer sulcke kerck-uylen wanneer sy met Tromp eens op de Compangie moste staen/ wanneer de blau-erten haer over 't hooft soude vlieghen / sy souden van anxst haer broeck wel vol legghen.

Ende dat ghy seght Iaep-buer / dat wy meer Vyanden te vreesen hebben als Engeland/ dat stae ick u toe/ want den Spanjaert niet langer te vertrouwen is als men hem siet/ want ick heb nu korteling inden Haag gheweest/ en heb daer van een groot Heer-schap hooren segghen dat den Ambassadeur de Bruyn voor gheeft / dat wy de Vreede al ghebroocken hebben/ ende brenght in 6 a 7 Articulen waer in het bestaet/ waer onder sijn begrepen het stellen vande Chambre mi partie / dewelcke sy segghen in't Vredens Tractaet belooft is te stellen binnen 6 maenden naa't ratificeren vande Vrede / als mede is belooft te slechten de Forten ontrent

 Sluys/

Sluys/ en in't Land van Casant/ ende is tot dato mede noch niet ghe-schiet/ 't welck de Zeeuwen ten eeuwighen daghen niet sullen toestaen/ want sy alsdan de Sleutel van haer Eyland quijt waren/ so dat sy occa-sie sullen soecken/ om ons in ons swackste op't lijf te vallen / so dat onse Staten wel moghen toesien / want al het quaet dat ons van Engeland komt/ heeft ons Spangien gebrouwen/ ja lieve Buerman/ wy hebbe in ons Land al menigh verspieder / die ons Vaderland aen alle kanten slechts soecken te verraen/ dewelcke alhier residente zijn van Engeland/ ende met haer correspondere/ ick kender een binnen Delft het is een En-gels hoe-maker/ sijn naem is my onbekent/maer dat heb ick onthouden van de persoon die't my verhaelde/dat hy seyde datter een grooten boom voor sijn deur sting/ ende na mijn onthout soo hinger de Sleutel uyt/ het welcke soo een vuyle vent is/ dat hy tot noch toe Parlements Actien de-fendeert/ soo int nemen van onse Schepen als anders / ende alhier niet en passeert/ ofte schrijft het ten quaetsten aen 't Parlement over/ soo dat ick seggen wil buer-luy datmen alsulcke Persoonen behoort in een schip te setten/ en laetense sonder roer na Engeland seylen.

Syme. Maer sou dat waer sijn Kees-buer, dat wy alsulcke verspie-ders in ons Land hebben/ ick kan dat qualijck geloven datter noch sulc-ke boose menschen in ons Land soude ghevonden worden / dewelcke nu niet klaerlijck kunnen sien de Schelmery van de Engelse / dewelcke ons nu soo lang hebbe op ghehouden/ tot dat sy (soo sy voorgeven) alles Meester sijn/ onse Heeren Staten hebben altoos haer conscientie geque-ten/ ende hebben haer alle behoorlijcke middelen aenghepresenteert / die doenlijck waren tot Vrede/ meer als die Dieffe Engelse waerdig sijn/ soo dat ick vertrou buerluy dat God ons tot een Instrument sal ghe-bruycken/ om die God-loose Staerten te straffen / ende wy den eenigen middel sullen zijn/ om Charles den II. weder in sijn Rijck te helpen/ de welcke soo onrechtveerdigh door alsulcke Wreede Moorders van sijn Heer Vader Charles den I. Hoog-loff: Mem: is verdreven/ ende wy het eenighe Instrument moghen sijn/ waer door alles in rust en Vrede wort ghebracht. Ick heb mede verstaen Buerluy van een Vent-jager als dat hy was genomen gheweest/ van een Engels Oorlog-schip / de-welcke hem bracht op 't Schip vanden Admirael Blaeck / ende door veel biddens hem inde nacht weder liet seylen/ en den Admirael Blaeck seyde teghens hem/ dat soo hy onsen Admirael sprack/dat hy hem soude segghen dat hy om de Noort ging/ende indien onsen Admirael niet ach-ter de bancken hadde geleghen/ hem al soude komen besoecken hebben / maer indien onsen Admirael hem wilde by komen/ dat hy hem om de Noort soude wachten / door dient daer dieper / ende bequamer is om te slaen. dit meught gy buerluy voor de waerheyt geloven / want het de Vent-jagher selve tegen my vertelt heeft.

Iaep. Wel wat dunckt u nu Kees hebt gy noch sulcke couragie/mijn hart schrickt als icker om denck/ datter so veel bloets sal vergoten wor-den/ ick ben soo verschrickt dat ickker niet langer kan van baggeren/ick gae nae huys/ goeden dagh.

Kees,

Kees. Maer hoort Iaep-buer noch een woort/daer komt mijn Vrou aengevaren/ misschien of die wat nieuws heeft.

Maertje. Kees, ick heb daer een brief ontfanghen van ons Leen-broer van Rotterdam/ siet doch eens wat den Inhoudt vande selve is.

Kees. De Drommil haelt de Engelse/ ey lieve Iaep hoort wat datter te Rotterdam ghebeurt is/ dit is den inhout vanden Brief/ Kees-Broer ick kan niet nalaten u. l. te laten weten den oproer die op gisteren alhier is geschiet, een seecker Engelsman woonende alhier tot Rotterdam by de Roo-Brugghe, verkoopende Kanne, Glase, Potte, en anders, drinckende met een seecker Schotsman, met malkander in propooste komende, seyde den Engels-man onder anderen, dat hy wel wenste dat onsen Admirael Tromp in twee daghen tijts een voet korter mocht gemaeckt worden, ende dat onse heele Vloot in Zee zijnde, mocht te gronde gaen, ende andere fameuse Calumnien meer, tegen onsen Staet. Den Schotsman alsulcke inpertinente woorden niet konnende verdraghen, geeft aen den voorseyden Engelsman een kinneback-slag, waer op het gemeene gepeupel, (die de rede van hare questie komende te verstaen) in grooten oproer geraeckte, ende na den voorsz Engelsman sijn Huys liepen, ende aldaer alle Glase, Kannen, Potten, ende waer sy by konde komen, aen stucken smeten, ja dat meer is, smeten de Luyf, Vensters, Glasen, ende alles om veer: ende indien den Huys-Heer van 't selvige Huys, niet door groot smeken aen het gemeen gepeupel hadde ghebeden dat sy sijn Huys wilde verschonen, door dien hy den oorsaeck van desen oproer niet en was, souden het heele Huys om veer hebben ghehaelt, waer op eyndelijck de Burgerye inde Wapenen is gekomen, ende het voorsz Huys hebben beschermt ende tot noch toe bewaert, den voorsz Engelsman is 't ontkomen, en is tot Schiedam gevangen, wat daer verder sal van komen, sal den tijt leeren, Actum Rotterdam den 17 Iuly 1652.

Wel wat dunckt u Iaep-Buer behoortmen alsulcke ende voorgaende Schelmen/ ende oproer-maeckers/ alhier wel te gedogen?

Iaap. By-gort Kees, men behoortse aen de hooghste Galgh te hangen dieder is/ want indiender in Engeland alsulcke Schelmen waren bevonden/ die alsulcke vileyne woorden tegen haren Staet dersden seggen/ sy soudense by-gort Levendigh op een Rooster-Braan; dat ghy seght vande Engelse Hoe-maker/ Resident van Engeland/ en behoortmen alhier in ons Landt niet te gedogen/ want hy/ en alsulcke oproermakers/ de Verspieders en Verraders van ons Landt zijn;

Syme. Ja wel Buyren ick hoor vreemt toe/ ick wenste wel dat de Krijg al aen ging/ ick nam mee den Degen op sy/ en liet het Baggeren varen; ick heb gisteren tot Rotterdam gelesen seecker advertentie vande Ed: Heeren der Admiraliteyt aldaer/ aende Ingesetenen van desen Staet/ als dat sy veradverteert zijn van hare Hoog: Mog: als dat den Engelse Admirael den 8 deses, sijn kours heeft genomen om de Noort, ende den 10 al by New-Casteel is gesien, plegende alle hostiliteyt tegen de Scheepen van desen Staat, dat sy somtijts geen Vlaggen, en somtijts Prince Vlagge

F 652
V 41bp

ſe voeren (: om onſe Schepen te abuſeeren:) daer by te kennen gevende, dat alle ſchepen , ſoo Ooſt-vaerders Haring-buyſſen, Groenlands-vaerders, en Ooſt-Indiſe Retoer-ſchepen haer moghen gewaerſchout houden, om haer van d' Engelſe te wachten, en dat indien aen haer eenige hoſtiliteyt geſchiede , van gelijcke by gelegentheyt aen haer mede te doen. Wel wat dunckt u ſijn dit gheen voor-boden van den Oorlog/ het waer te wenſchen dat haer Ho : Mo : al over lang ſulx hadden ghedaen/ en die Dieffche Engelſe ſoo veel Meeſters niet hadde laten worden/ het hadde ſo menig berovt Koopman niet ghemaeckt.

Kees. Dat is recht Syme-buer/ indien wy dat gedaen hadde ſy ſoude nu ſo hooghmoedig niet ſijn/ en geen ſeſtig Tonnen gouts voor haer ſchade eyſſchen/ en alles te behouden wat ſy genomen hebbe/ 'twelck ſoo menighe tonne gouts importeert / ja dat meer is buerluy / ick wor ſchier dol als ickker om denck / deſe meyn-eedighe ſchelmen derven ons den Briel/ Vliſſinghe ende Kammekens tot onderpant noch wel af-eyſſchen/ totter tijt wy haer die 60 tonnen gouts ſouden betaelt hebben. Voor my ick wens haer liever 'tſeſtich duyſent ſtroppen/ om haer dieffen hals/ al ſou ickſe ſelver betalen/ en het gelt met Baggeren winnen / kom Syme buer/ gaen wy t' ſamen/ daer leyt de kloet/ laten wy gaen nemen dienſt/ en ick ſweer den eerſten Engels-man die ick Meeſter ben / ick ſal hem met een nijp-tang de Staert mette wortel ſoo ſchoon uyttrecken/ dat hy't ſijn Moer niet vertellen ſal.

Iaep. Ja wel vrienden vaert wel/ 'k wenſje een behouden reys/ dat ghy met ghesontheyt weder 't huys magh komen/ voor my ick wil niet mee / want men hoort dagelijcks ſulcke qua tijding uyt Zee / dat ick beducht ben hoe het aflopen ſal / ick heb op giſteren avont laet van mijn buer-man verſtaen/ datter een Vloot van 36. Schepen uyt Spangien quam/ gheladen met Sout / Oly/ Wol ende andere Waeren : ontrent de Hoofde komende / wierde van 15 Engelſe Oorlogh Schepen aengetaſt / waer van ſy 31 ſoude genomen hebben/ ende 5 ſijnder ontkomen / 'twelck my voor de waerheyt verhaelt is / ende een groote ſchade voor onſe Ingeſeten ſal ſijn / dies het nootſaeckelijck is/ dat wy ons ſoeken Meeſter te maken vande Zee/ ja wy en behoorde ſoo lang niet ghewacht te hebben/ en aen onſen Admirael ſulcke ſchurfde commiſſie geghegeven/ maer int begin van hare dieverye / haer aengehetaſt te hebben / dan en ſouder alſulcke ellende niet gheweeſt hebben/ onder onſe Ingeſetenen/ doch laet ons God bidden / dat hy ſijn plaegen van ons wil wenden / ende ons Kroone met Victory / tegens alſulcke ſnoode Biliams kinderen/ Amen.

FINIS.